

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертацію
Березюк Вікторії Володимирівни
«Фіксування судового провадження як гарантія права на справедливий
суд у кримінальному процесі»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 081 – Право

Стрімка цифровізація всіх сфер суспільного життя має безпосередній вплив й на галузь кримінального процесуального права. Зокрема, Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК) істотно змінено підхід до фіксування судового провадження, ще у 2012 році законодавцем закріплено необхідність повного фіксування судового провадження технічними засобами, а згодом повна відео фіксація судового провадження. Водночас застосування цифрових технологій у сфері кримінальної юстиції як надає нові можливості, так і створює нові виклики в аспекті забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Тому фундаментального значення набуває дотримання належної правової процедури фіксування судового провадження. Разом із тим із практичного боку принцип повного фіксування судового процесу технічними засобами залишається недооціненим, що підтверджується відсутністю єдності судової практики. Крім того, можна констатувати наявність прогалин у правовому регулюванні й розумінні значення продукту повного фіксування судового процесу.

На додаток, новим викликом як для всієї судової системи, так і для дотримання належної процедури фіксування судового провадження стали масовані ракетні обстріли та як наслідок перебої з електропостачанням, що спостерігаються останнім часом по всій території нашої країни.

На підставі вище викладеного вбачається, що тема дисертації Березюк В.В. «Фіксування судового провадження як гарантія права на справедливий суд у кримінальному процесі» є актуальною та своєчасною.

Метою дисертації Березюк В.В., як свідчить текст роботи, є досягнення наукового результату у вигляді науково обґрунтованих висновків щодо фіксування судового провадження як гарантії права на справедливий суд у

кримінальному процесі. Для досягнення цієї мети авторкою сформульовано низку завдань, вирішення яких знайшло відображення у висновках роботи.

Тема та зміст дисертації відповідають заявленій дисертанткою науковій спеціальності, отримані результати піддані достатній апробації.

Дисертація має завершений характер. Архітектоніка роботи характеризується логічною побудовою. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів та висновків, оформлене відповідно до вимог, які висуваються до наукових робіт такого рівня. Наукові положення викладені несуперечливо з урахуванням ступеня їхньої новизни. Стиль викладення дозволяє усвідомити їхній зміст і новизну у порівнянні з раніше висловленими в науці кримінального процесу підходами щодо питань, які є предметом цього дослідження.

Обґрунтованість наукових положень дисертації Березюк В.В. забезпечується застосуванням сучасних методів наукового дослідження. Здобуті дисертанткою результати базуються на комплексному використанні методів наукового пізнання, які в своєму логічному поєднанні дали змогу всебічно розглянути проблему фіксування судового провадження як гарантії права на справедливий суд у кримінальному процесі.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація Березюк В.В. є одним із перших в Україні після прийняття КПК 2012 року системним дослідженням фіксування судового провадження як гарантії права на справедливий суд у кримінальному процесі.

Вимогам щодо наукової новизни відповідає низка сформульованих авторкою положень. Зокрема, варто відмітити виділення дисертанткою кримінальних процесуальних функцій фіксування судового провадження: генеральну, яка полягає в захисті прав, свобод і законних інтересів кожного учасника кримінального провадження, та спеціальні: правоохоронну (правозахисну), виховну, контролюючу, компенсаційну (відновлюючу), комунікативну (інформаційну, інтегральну), просвітницьку. Крім того, на увагу заслуговує виокремлення двох форм фіксування судового провадження, а саме «офіційного» та «неофіційного». Не можна не зазначити й про специфічні

ознаки кожного елемента складу кримінальних процесуальних відносин щодо фіксування судового провадження, сформульованих дисертанткою.

Отримані авторкою результати мають теоретичну та практичну значущість, адже можуть бути використані як у науці, так і в нормотворчій діяльності, у практиці та навчальному процесі, що підтверджується актами впровадження.

Надаючи позитивну оцінку дисертаційній роботі В.В. Березюк та відзначаючи наукові досягнення авторки, слід, разом з тим, зазначити, що окремі висновки дисертантки породжують певні сумніви та викликають запитання, що може слугувати підґрунтям наукової дискусії.

1. Авторкою обґрунтовано, що фіксування судового провадження у формі ухвали суду, якою вирішуються процедурні питання без виходу до зали судового засідання та за відсутності будь-яких учасників, у виключних випадках може виконувати функції фіксування провадження. На стор. 90 дисертанткою наводяться відповідні аргументи на користь зазначеної тези. Однак не зрозумілим лишається у яких саме випадках постановлення ухвали суду, якою вирішується процедурне питання може вважатися формою фіксації судового провадження.

Крім того, вбачається, що твердження щодо визначення однією з форм фіксування судового провадження постановлення ухвали суду, якою вирішується процедурні питання є доволі дискусійним. Адже, по-перше, постановлення судом ухвали, якою вирішується процедурні питання є процесуальна діяльність суду, яка здійснюється не з метою закріпити процесуально значиму інформацію на певному носії, а з метою вирішення відповідного процедурного питання. По-друге, за своїм сутнісним наповненням фіксування судового провадження є закріплення ходу (процесу) судового провадження, послідовності дій кожного з його учасників. У той же час постановлення судом ухвали, якою вирішується процедурне питання є результатом розумової діяльності судді, та не містить у собі відображення ходу судового провадження.

2. Дисертанткою висловлена пропозиція, що чинне законодавство має

передбачати можливість оскарження процедури, за якою визначається склад суду для розгляду конкретного кримінального провадження (авторозподілу справи). Водночас лишається не зрозумілою процедура такого оскарження, зокрема, хто має бути суб'єктом розгляду таких скарг.

Крім того, видається що закріплення права на оскарження процедури, за якою визначається склад суду для розгляду конкретного кримінального провадження (авторозподілу справи) не сприятиме дотриманню розумних строків кримінального провадження.

3. У дисертаційній роботі запропоновано нову форму «офіційного» фіксування судового провадження – стенографування, яка здатна додатково забезпечити можливість відтворення повного перебігу судового провадження в разі пошкодження чи втрати технічного запису. Водночас спосіб здійснення стенографування не зазначається. Як відомо такий спосіб фіксації може здійснюватися як у повністю автоматичному режимі (за допомогою технічних засобів), так і шляхом залучення відповідного спеціаліста – стенографіста, який вручну створює стенограму судового засідання.

Виходячи з наведеного, принципово важливим є уточнення позиції дисертантки щодо форми здійснення стенографування, адже кожна конкретна форма обумовлює необхідність вирішення низки принципових питань, наприклад, визначення статус стенографіста у кримінальному провадженні, спосіб збереження стенограми тощо.

4. Авторкою сформульовані правила фіксування судового провадження, за умови дотримання яких можуть бути виконані його функції, зокрема, повне фіксування має здійснюватися на всіх без винятку судових стадіях кримінального провадження. Однак таке правило фіксування судового провадження не охоплює необхідність здійснення повного фіксування судового засідання на стадії досудового розслідування.

Вказані зауваження переважно мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дослідження.

Висловлені зауваження в цілому не знижують наукової цінності рецензованої роботи, що дає підстави для загального висновку. Дисертаційна

робота Березюк Вікторії Володимирівни на тему: «Фіксування судового провадження як гарантія права на справедливий суд у кримінальному процесі», що була подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеною самостійно виконаною науковою працею, яка вирішує актуальну задачу кримінального процесуального права, містить науково обґрунтовані результати, оформлені в чіткі лаконічні висновки. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року. Методичний рівень, наукова новизна і практичне значення, рівень оприлюднення результатів рецензованої роботи відповідає вимогам до дисертацій ступеня доктора філософії згідно з положенням Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а здобувачка Березюк Вікторія Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент

**кандидат юридичних наук,
науковий співробітник відділу дослідження
проблем кримінального процесу та судоустрою
Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України**

Д.І. Клепка

Підпис *Клепка Д.І.*
засвідчую
Інспектор ВК *Савченко НА*
«21» *січня* 2023 р.